Obraćanje Visokog predstavnika, Paddy Ashdowna, na konferenciji o investiranju u Bosnu i Hercegovinu

Merchant Tailors' Hall, London

Izgradnja zemlje je kao izgradnja kuće.

Morate uložiti velike napore u stvari koje su neophodne, ali koje se ne vide kada posao bude završen. Naravno, jedna od tih stvari su čvrsti temelji. Uvođenje električne energije i postavljanje vodovodnih cijevi su također ključne stvari, ali da biste uveli ove instalacije morate izmjestiti neke druge stvari u kući – na primjer zidove i prozore. Kada ugradite i posljednju česmu sa toplom i hladnom vodom očekujte da će uslijediti sedmice zidarskih radova i postavljanja novih podova. Ukoliko se desi da vam vremenske prilike nisu naklonjene možda ćete u velikoj žurbi morati postaviti crijep i krov, a ukoliko se u kuću useljava mnogobrojna porodica biće prepirki oko svega – počevši od boje pločica u kupatilu, pa do oblika i zvuka koji stvara zvekir na ulaznim vratima.

Sve mi je ovo poznato zato što sam kupio kuću u Bosni i Hercegovini i zbog toga što sam proveo dosta vremena nadgledajući radove na kući.

Međutim, naravno da ovdje nisam da bih govorio isključivo o dekoriranju enterijera.

Ipak, mislim da zidarstvo predstavlja dobru metaforu.

Moja današnja poruka za vas je da je Bosna i Hercegovina sada

otvorena za investicije. Zemlja koje se sjećate sa svojih TV ekrana, početkom devedesetih, sada je transformirana.

Od završetka rata u BiH, uloženi su veliki napori kako bi se izgradila zemlja, obnovila njena infrastruktura i uspostavile njene demokratske institucije, te pokrenula potrebna tranzicija sa stare socijalističke ekonomije ka tržišnom modelu.

Ovaj posao je bio dugotrajan i zbrkan – kao i bilo koji drugi graditeljski posao, a pozitivan učinak mnogih stvari koje su učinjene, a bilo bi možda dobro da na današnjoj Konferenciji posebno skrenem pažnju na dugotrajan i uveliko uspješan proces moderniziranja sistema privrednog prava Bosne i Hercegovine, će postati očigledan tek u narednih nekoliko godina.

Tokom prvih pet godina od završetka rata, Bosna i Hercegovina je putem međunarodnih programa pomoći primila oko 5 milijardi američkih dolara. Mnogima od vas je već poznata impresivna obnova bh. infrastrukture koja je već okončana na osnovu ove pomoći. Sarajevski aerodrom je transformiran i više ne liči na zgradu koja je bila uništena granatama i čija je pista bila prva linija fronta. Stambeni fond se sistematski obnavlja, a treba imati na umu da je tokom rata 70% zgrada u BiH bilo uništeno ili oštećeno. Mreža saobraćajnih komunikacija se također obnavlja, iako se poboljšanja vrše dio po dio.

Politička volja se tokom poslijeratnog perioda većinom primjenjivala na pogrešnim mjestima, ali se i ta praksa sada mijenja. Političari i političke stranke BiH su čini se shvatili činjenicu da građani žele viši životni standard, a ne nacionalističku retoriku. Prošle sedmice su tri premijera i tri ministra financija usaglasila srednjoročni program reforme usmjeren na proširenje privatnog sektora, a pokrenuli su i novi krug smanjenja poreza kako bi stimulirali investicije. U toku prošle godine lokalna preduzeća i poslovni ljudi su formirali, uz pomoć međunarodnih organizacija, efikasnu organizaciju pod nazivom Komisija “Buldožer” da bi lobirali za

ukidanje nepotrebnih propisa. Vlade i parlamenti su usvojili veliki broj njihovih prijedloga.

Bosna i Hercegovina se kreće iz postkonfliktne faze u pretranzicijsku fazu. Mnogi od problema koje BiH sada rješava slični su problemima kojima su se bavile Mađarska, Poljska i druge zemlje na svom putu ka članstvu u EU.

Krajem oktobra Evropska komisija je najavila da će, ukoliko organi vlasti BiH u narednih šest mjeseci mogu odlučno krenuti sa aktivnostima u 16 oblasti, biti spremna započeti pregovore o zaključivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, što predstavlja veliki korak u procesu sistematske integracije BiH u evropske strukture. Ove oblasti obuhvataju provođenje reforme indirektnog oporezivanja, formiranje jedinstvenog sistema registracije preduzeća, uspostavu koherentne i sveobuhvatne trgovinske politike, uvođenje procedura izdavanja dozvola koje su u skladu sa procedurama Evropske komisije kako bi se podstakao izvoz i poboljšanje prikupljanja statističkih podataka i budžetskih struktura organa vlasti. Ove ciljeve je moguće ostvariti, a svaki od njih će Bosnu i Hercegovinu učiniti privlačnijom za investicije.

Značajan napredak je već ostvaren u oblasti rukovođenja javnim preduzećima. Prošle godine, imenovao sam specijalnog revizora da izvrši reviziju poslovanja velikih javnih preduzeća. Radna grupa koju sačinjavaju lokalni i međunarodni stručnjaci je prošle sedmice entitetskim premijerima dostavila Zakon o rukovođenju javnim preduzećima koji su oni zatražili nakon izvještaja specijalnog revizora. Ovaj Zakon, za koji su se premijeri obavezali da će osigurati njegovo kretanje kroz parlamentarnu proceduru, predviđa uvođenje interne kontrole i striktnog procesa odobravanja nabavki, raspodjele profita i pridržavanja poslovnog plana. Preduzeća će imati obavezu da vode financijske izvještaje u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima, što znači da će se tačno znati gdje je završila svaka konvertibilna marka. Ukoliko preduzeća prekrše pravila predviđena je novčana kazna ili kazna zatvora,

ukoliko se radi o težim slučajevima.

Vjerujemo da će pravila koja su u skladu sa evropskim standardima i njihovo uvođenje na nivou javnih preduzeća imati pozitivan uticaj na raniju praksu rukovođenja bh. javnim sektorom, kao i na bh. poslovno okruženje u cjelini.

Sveobuhvatna revizija pravosudnog sistema i policijskih snaga, koja je sada skoro pri kraju, dovela je do uspostave modernog, nezavisnog i profesionalnog sistema za provođenje zakona. Takođe se poduzimaju napori na uspostavi privrednih odjela u okviru sistema pravosuđa, što će u velikoj mjeri poboljšati efikasnu primjenu privrednog prava.

Znam da će vam mnoge od ovih stvari zvučati poznato. Naime, radi se o stvarima koje se uklapaju u uobičajeni zakonodavni plan zemalja u tranziciji.

Međutim, u Bosni i Hercegovini smo itekako svjesni da se *natječemo.*

Dozvolite mi da jasno kažem tri stvari.

Prvo, BiH radi na tome da postane konkuretna kao njeni susjedi u Jugoistočnoj Evropi. BiH već ima najstabilniju valutu na Balkanu, a stopa inflacije je skoro na nuli. Velika dijaspora koja je nastala kao posljedica rata, nakon čega je uslijedio val povrataka iz prekookeanskih zemalja, rezultirala je radnom snagom koja uključuje pojedince sa poznavanjem više stranih jezika i bogatim iskustvom; plate su konkurentne, a BiH ima dobar geografski položaj. Ona je vrlo blizu zemljama članicama EU i istovremeno u srcu zone slobodne trgovine u Jugoistočnoj Evropi, koja ima domaće tržište od oko 55 miliona potrošača.

Drugo, slike koje pamtite iz perioda od prije deset godina i koje je svaka osoba u Zapadnoj Evropi imala priliku vidjeti – slike muškaraca, žena i djece prognanih iz njihovih domova, slike žestokih borbi koje su se odvijale u gradovima BiH – ne odražavaju realno stanje u BiH danas. Neki od vas mogu biti

skeptični po ovom pitanju. Ipak, dozvolite mi da vam prenesem veoma indikativno poređenje – prema nedavnom poređenju, stopa kriminala u BiH je identična stopi kriminala u Švicarskoj.

Uzimajući u obzir izmjenjenu sigurnosnu situaciju, NATO je prošle sedmice najavio da će, do ljeta 2004. godine, smanjiti broj svojih trupa u BiH sa 12.000 na 7.000 vojnika – malo više od 10% snaga koje su bile potrebne za stabilizaciju mira odmah nakon završetka ratnih dejstava 1995. godine.

Broj tri: BiH ima izraženu dodatnu vrijednost koja se ne ogleda samo u njenoj blizini glavnim tržištima i talentiranoj radnoj snazi.

Budimo iskreni, vi ste najkritičnija publika koju jedna zemlja može imati.

Ukoliko ćete investirati u BiH, želite biti uvjereni da zemlja nudi stvari koje ne nude njeni susjedi.

BiH ih zaista nudi.

Ova činjenica predstavlja osnovu na kojoj se zasniva budući prosperitet BiH.

Možemo vam ponuditi dokaze o kontinuiranom ekonomskom rastu, i možemo opisati značajan napredak koji je ostvaren u moderniziranju poslovnog okruženja i njegovog usklađivanja sa Evropskim standardima. Međutim, postoje također i manje vidljivi znakovi oporavka i potencijalnih prilika koji isto tako zavrijeđuju pažnju.

Na primjer, vjerujemo da je stvarni ekonomski rast znatno brži od onog koji pokazuju zvanični podaci. Veliki dio poslovnih transakcija odvija se u gotovom novcu – što predstavlja zaostavštinu iz prijeratne sive ekonomije koja je postojala u svim socijalističkim zemljama i crnog tržišta koje se razvijalo tokom i poslije rata.

Domaće innvesticije iznose više od milijardu KM godišnje, ali

one moraju biti znatno veće. Međutim, nemojte dozvoliti da vas zavaraju statistički podaci jer su krajnje neprikladni – samo prva investicija u preduzeće se evidentira, dok naknadne investicije nemaju taj status i shodno tome nisu uključene u ukupne statističke podatke o investicijama. Takođe je vrijedno napomenuti da uprkos porastu potrošačkih kredita, uz značajan porast bankarskih kredita u prethodne dvije godine, porast u oblasti kredita za privredne subjekte bio je ograničen uslijed nepostojanja efikasnih privrednih sudova. Ovaj problem je sada u fazi rješavanja.

Loša vijest je to što se organi vlasti još uvijek bore da nađu načina i urede veći dio ovog neregistriranog prometa, a da ga pritom ne unište. Dobra vijest je to što taj promet uopće postoji jer je to znak dinamičnog poduzetničkog okruženja koji može biti odskočna daska za ekonomski razvoj.

Kao i u drugim zemljama u tranziciji, BiH je suočena sa izazovom da uspješnu sivu ekonomiju integrira u glavne ekonomske tokove. Kada govorimo o unaprijeđenju ekonomije BiH, ne govorimo o počinjanju od nule. Govorimo o unaprijeđenju nečega što je već zaživjelo i nalazi se na dobrom putu da bude uspješno.

Danas, nije nikakvo pretjerivanje reći da Bosna i Hercegovina predstavlja stvarnu priliku za investiranje. BiH nalikuje Poljskoj i Mađarskoj u ranim 90-tim. Ostvarena je makroekonomska stabilnost. Uspostavljene su monetarna i finansijska disciplina. Makroekonomske reforme u cilju uklanjanja ostataka bivše socijalističke ekonomije i otvaranja zemlje prema međunarodnom tržištu i investicijama su u poodmakloj fazi.

Kao u slučaju svih tržišta koja se otvaraju, oni koji prvi uoče priliku i koji se odvaže da je iskoriste, ostvarit će najbolje rezultate. BiH je već doživjela svoj prvi uspjeh u pogledu stranih investicija. Sektor komercijalnog bankarstva je transformiran međunarodnim sredstvima. Strane banke su brzo

stekle povjerenje domaćeg tržišta – što je povoljno za same investitore kao i za klijente tih banaka. Sa porastom broja banaka i bankarskih usluga, došlo je do stvaranja konkurencije koja ide u prilog građanima.

Možda na ovo pitanje možemo gledati kao na etapu dekoriranja enterijera u okviru cjelokupnog renoviranja bosanske kuće jer je veći dio grubih radova već završen. Sadašnji trenutak je zasigurno pravo vrijeme da se razmotri mogućnost investiranja.

Moja kuća nalazi se na pola puta između Sarajeva i Mostara, na obali dugog i predivnog jezera. Ljeti, mogu plivati u jezeru dok se zimi vozim samo sat vremena do nekih od najljepših skijališta u Jugoistočnoj Evropi. Ja sam imao nepobitne razloge emocionalne prirode za investiranje u BiH. Vjerujem da svi vi možete imati nepobitne ekonomske razloge da uradite to isto.

Hvala vam.